

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Para Politikası Çıkış Stratejisi Genel Çerçevesi

**14 Nisan 2010
İstanbul**

Durmuş YILMAZ

Genel Olarak ıkış Stratejileri

- ıkış stratejileri, kriz sırasında alınan önlemlerin geri alınması, para politikalarını normalleştirme operasyonları olarak tanımlanabilir.
- Kriz sırasında, merkez bankalarınca eşgüdümlü bir şekilde alınan kararlı ve etkili önlemler krizin etkilerini azaltmış, çıkış sürecini kısaltmıştır.
- Alışılmadık ölçüde gevşek para ve genişleyici maliye politikalarının gereğinden fazla uzun sürdürülmesi, ekonomilerde yeni dengesizliklere ve enflasyonist baskılara yol açabilecektir.
- Bu nedenlerle, çıkış stratejileri üzerinde çalışılmaktadır.
- Her merkez bankası, kendi ülke koşullarını dikkate alarak çıkış stratejisini oluşturacaktır.
- Radikal önlem almak zorunda kalmaması ve bilanço yapısının bozulmaması nedeniyle, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın çıkış stratejisi çok daha sade ve kolay olacaktır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın Çıkış Stratejisi

Döviz Piyasalarına Yönelik Tedbirler

- TCMB'nin döviz piyasalarına yönelik tedbirleri:
  - 16 Ekim 2008'de, döviz alım ihalelerine ara verilmiştir.
  - 24 – 27 Ekim 2008'de döviz satım ihaleleri düzenlenmiştir.
  - Ekim 2008'de, TCMB, nezdindeki Döviz Depo Piyasaları'nda yeniden aracılık işlemlerine başlamış, bankaların borçlanma limitleri 10,8 milyar ABD dolarına çıkartılmıştır. Daha sonra, borçlanma vadesi 1 haftadan 1 aya uzatılırken, yüzde 10 olan TCMB borç verme faiz oranı ABD dolarında yüzde 7'ye, Euro'da yüzde 9'a düşürülmüştür.
  - Şubat 2009'da ise döviz depo işlemlerinin vadesi 1 aydan 3 aya, TCMB borç verme faiz oranı ABD dolarında yüzde 5,5'e, Euro'da yüzde 6,5'e indirilmiştir.
  - 5 Aralık 2008'de, yabancı para zorunlu karşılık oranı yüzde 11'den yüzde 9'a indirilmiş, ihracat reeskont kredisi limitleri artırılmış, kullanım kolaylığı sağlanmıştır.
  - 10 Mart 2009'dan itibaren döviz satım ihalelerine tekrar başlanmış ve toplam 900 milyon ABD doları satılmıştır.

Döviz İşlemlerine İlişkin Çıkış Stratejisi

- TCMB'nin döviz piyasalarına yönelik tedbirlerin bazıları geri alınmıştır:
  - 2 Nisan 2009'da, döviz satım ihaleleri durdurulmuştur.
  - 4 Ağustos 2009'da, döviz alım ihaleleri tekrar başlamıştır.
- Piyasalardaki normalleşme belirginleştikçe, sağlanan diğer imkanların kontrollü ve aşamalı olarak kriz öncesi seviyelere getirilmesi planlanmaktadır. Bu çerçevede;
  - Yabancı para zorunlu karşılık oranları, ölçülü ve kademeli olarak artırılabilir.
  - Merkez Bankası döviz depo borç verme faiz oranları, küresel faiz oranlarındaki gelişmelere bağlı olarak artırılabilir.
  - Gelişmiş ülke merkez bankalarının çıkış stratejilerinin etkileri gözlemlendikten sonra, Döviz Depo Piyasası'nda aracılık işlevine son verilecek, bankaların borçlanma limitleri çerçevesinde alabilecekleri döviz depolarının vadesi 3 aydan 1 haftaya indirilecektir.
- Eximbank aracılığı ile kullanılan ihracat reeskont kredilerinde herhangi bir değişiklik düşünülmektedir. Ancak, ihtiyacın ortadan kalkması ve kullanımın azalması halinde gözden geçirilebilecektir.

Türk Lirası Piyasalarına Yönelik Tedbirler

Türk Lirasına ilişkin tedbirler, niteliğine ve amacına göre değerlendirilmelidir:

- Belirsizliği ve oynaklığı gidermeye yönelik tedbirler:
  - Ekim – Kasım 2008’de, TCMB gecelik borçlanma ve borç verme faiz oranı aralığı 3,5 puandan 2,5 puana düşürülmüştür.
  - Ekim 2008’den itibaren piyasanın ihtiyacından daha fazla fonlama yapılmaya başlanmıştır.
- Kalıcı likidite açığını gidermeye ve kredi piyasasını desteklemeye yönelik tedbirler:
  - 19 Haziran 2009’dan itibaren 3 ay vadeli repo ihalelerine başlanmıştır.
  - 16 Ekim 2009’da TL zorunlu karşılık oranı yüzde 6’dan yüzde 5’e düşürülmüştür.
- Politika faiz oranı kararları:
  - Küresel krizin derinleşmesinin ardından enflasyonda hızlı bir düşüş olacağı öngörülerek, TCMB borçlanma faiz oranı yüzde 16,75’ten yüzde 6,50’ye düşürülmüştür.
- 23 Aralık 2009’da başlanan DİBS alımları, kriz kapsamında bir tedbir değil, likidite yönetimi ihtiyaçlarına yönelik teknik bir uygulamadır. Dolayısıyla, programlandığı gibi devam edecektir.

Türk Lirası İşlemlere İlişkin Çıkış Stratejisi - 1

- Önümüzdeki dönemde piyasadaki likidite açığının devam edeceği, teknik faiz ayarlaması koşullarının oluşacağı öngörülmektedir.
- TCMB,
  - Likiditenin sistem içindeki dağılımını dikkate alarak, bankacılık sisteminin teknik faiz ayarlaması sürecine hazırlanması,
  - Para piyasalarında ortaya çıkabilecek olası dalgalanmaların azaltılması,
  - Öngörülemeyen likidite gelişmeleri karşısında likidite yönetimi esnekliğinin korunması

amaçlarıyla TL işlemlerinden çıkış stratejisini ve teknik faiz ayarlamasını bir bütün olarak değerlendirmeye, bu çerçevede aşamalı bir strateji uygulamaya karar vermiştir.

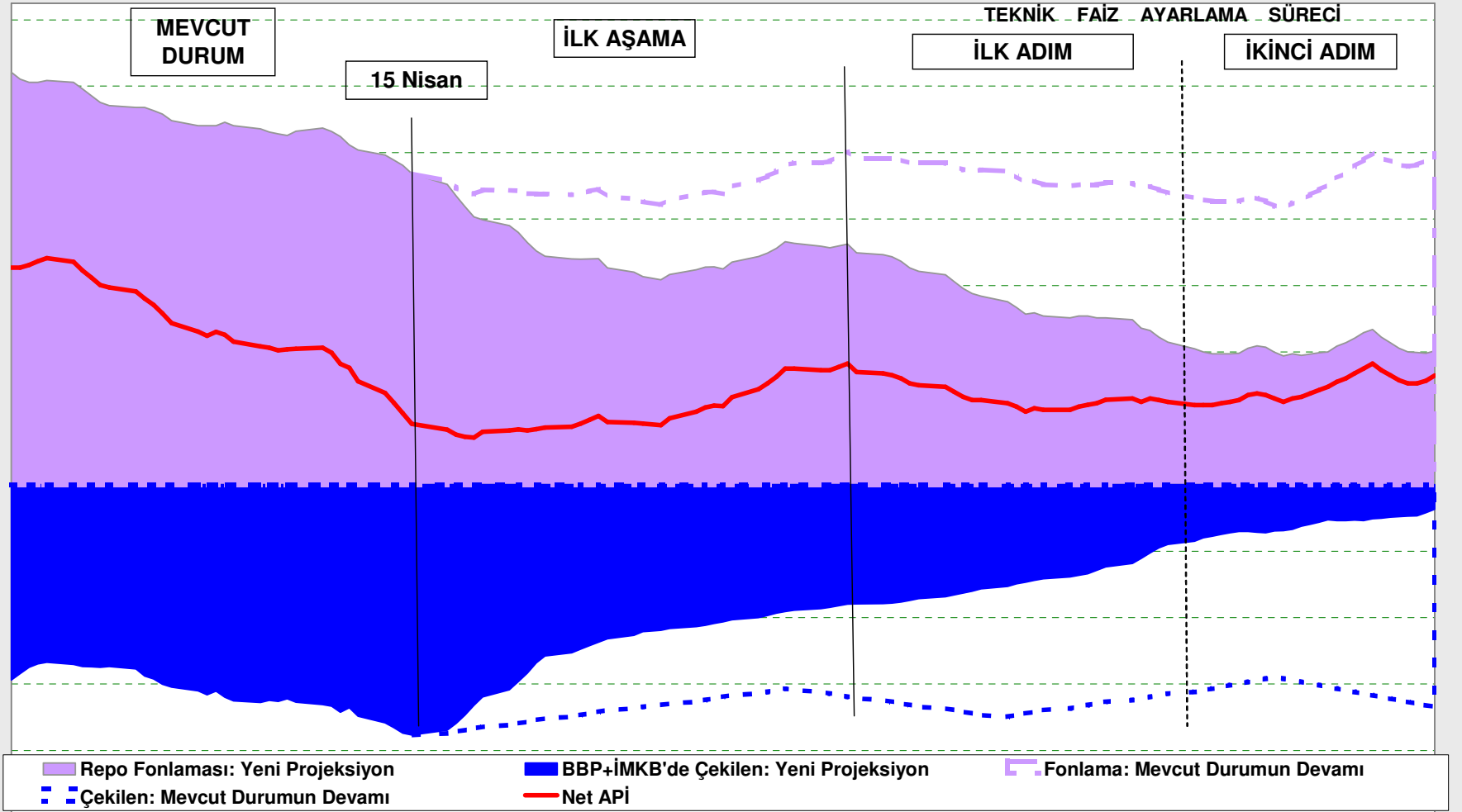

İlk Aşama: Fazla Fonlamanın Tedricen Azaltılması

- Kriz süresince etkin olarak kullanılan “piyasanın ihtiyacından daha fazla fonlanması” tedricen azaltılmaya başlanacaktır.
- Gecelik para piyasası faiz oranlarının TCMB borçlanma faiz oranı civarında oluşmasına özen gösterilecektir.
- TCMB gecelik borçlanma faiz oranı, referans faiz oranı olmaya devam edecektir.
- Bir haftalık repo ihale faiz oranlarında çok sınırlı bir artış olabilecektir.

Örnek: Çıkış Sürecinde Likidite Açığı ve TCMB İşlemleri

- TCMB, ihtiyacın üzerinde yaptığı fonlamayı tedricen azaltacaktır ...

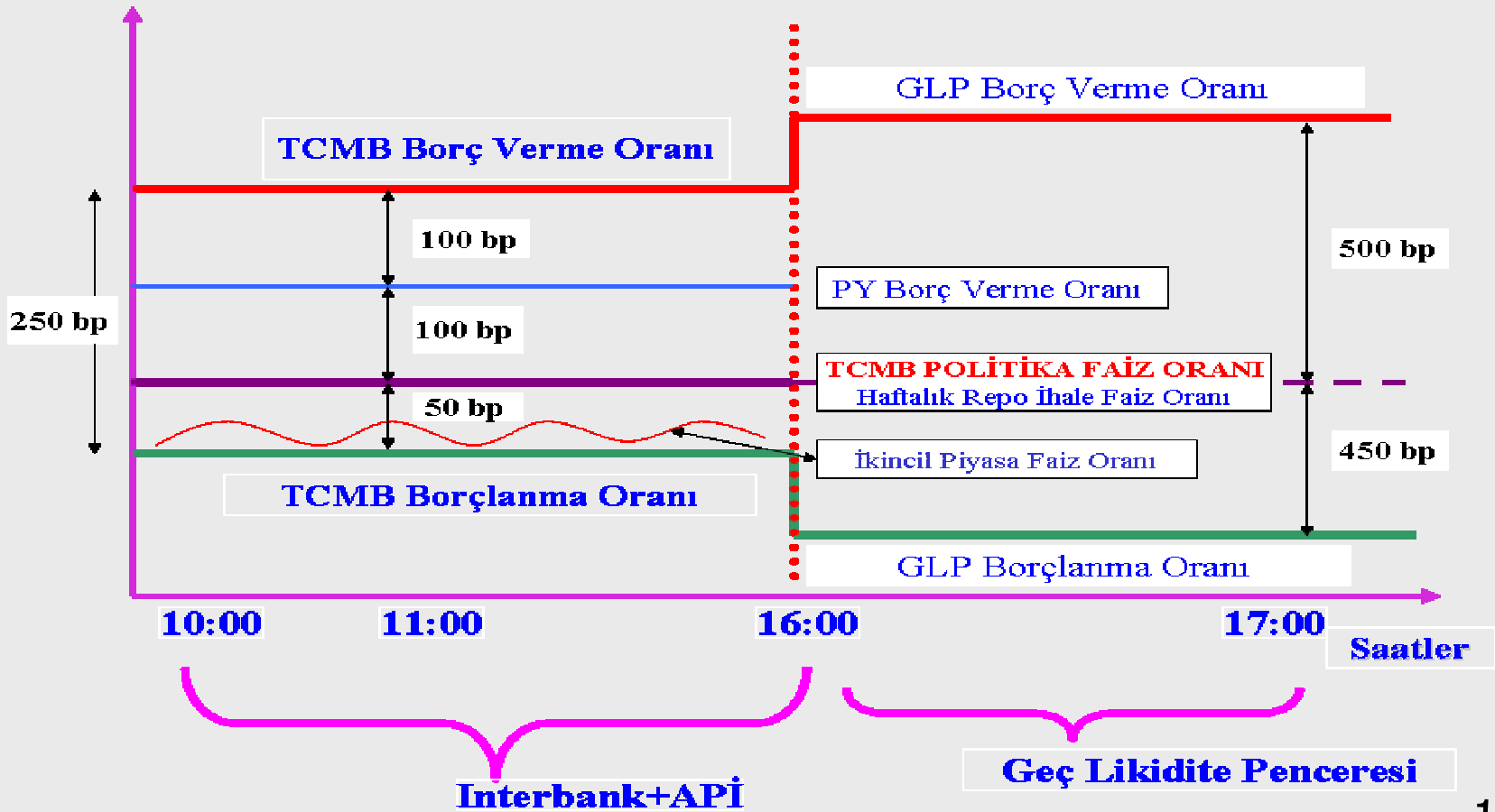

İkinci Aşama: Teknik Faiz Ayarlaması - İlk Adım

- Teknik faiz ayarlaması, para piyasalarında herhangi bir dalgalanma yaratmamak ve öngörülemeyen likidite gelişmeleri karşısında likidite yönetiminin esnekliğini korumak amacıyla, bir defada değil, **kademeli** olarak **iki adımda** yapılacaktır.
- **İlk Adımda;**
  - TCMB'nin gecelik vadedeki borçlanma ve borç verme faiz oranları değiştirilmeyecektir.
  - Bir hafta vadeli repo ihaleleri, sabit faiz oranından miktar ihalesi yöntemine göre gerçekleştirilmeye başlanacaktır.
  - Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı, TCMB gecelik borçlanma faiz oranınının 50 baz puan üzerinde tespit edilecek, para politikası açısından referans (politika) faiz oranı niteliği kazanacaktır.
  - Örnek: düzenlemenin yapıldığı tarihte TCMB gecelik borçlanma faiz oranı yüzde 6,50 ise bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 7,00 olacaktır.
  - Ancak, bu para politikası duruşunda bir değişiklik anlamına gelmeyecektir.
  - Bu aşamada, para piyasası gecelik faiz oranlarının **genellikle** TCMB'nin gecelik borçlanma faiz oranı düzeyinde oluşması sağlanacaktır.

Örnek: Teknik Faiz Ayarlaması – İlk Adım

- TCMB borç verme ve borçlanma faiz oranları değiştirilmeyecek, bir hafta vadeli repo ihale yöntemi değiştirilerek sabit faiz oranından gerçekleştirilecek ve ihale faiz oranı politika faiz oranı olacaktır ...

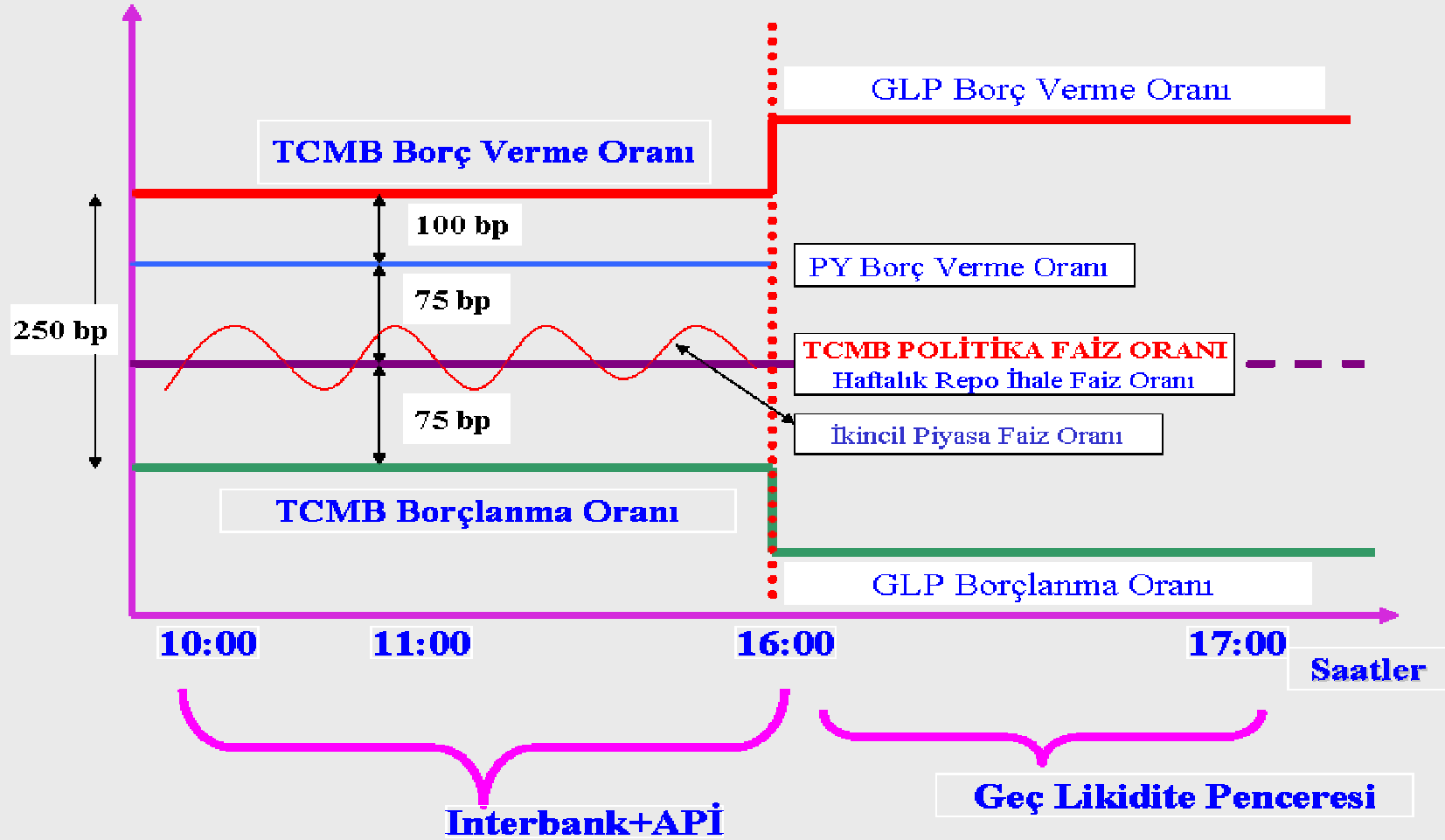

İkinci Aşama: Teknik Faiz Ayarlaması – İkinci Adım

- Likidite açığının mevcut öngörüler çerçevesinde artması halinde, teknik faiz ayarlaması sürecinde ikinci adıma geçilecektir.
- **İkinci Adımda;**
  - Para Politikası Kurulu (Kurul), TCMB'nin gecelik vadedeki borçlanma faiz oranı ile bir hafta vadeli repo (politika) faiz oranı arasındaki farkı;
    - ✓ Parasal sıkılaştırmaya gerek görürse, bir hafta vadeli repo ihale (politika) faiz oranını artırarak
    - ✓ Parasal sıkılaştırmaya gerek görmez ise gecelik borçlanma faiz oranını düşürerek artırabilecektir.
  - İkincil piyasa gecelik faiz oranları ortalamasının bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı civarında oluşması hedeflenecektir.
  - Bu dönemde, gecelik vadeli işlemler için belirlenen borçlanma ve borç verme faiz oranları arasındaki farklar her zaman simetrik olmayabilecektir.
  - Kurul, gerek gecelik borçlanma ve borç verme faiz oranları arasındaki farkı, gerekse söz konusu faiz oranları ile haftalık ihale faiz oranı arasındaki farkları, para politikasının operasyonel çerçevesinin bir unsuru olarak belirleyecektir.

Örnek: Teknik Faiz Ayarlaması – İkinci Adım

TCMB Borçlanma ve bir hafta vadeli repo ihale faiz oranları arasındaki fark artırılabilir ...

Türk Lirası İşlemlerine İlişkin Çıkış Stratejisi - 2

- Üç ay vadeli repo ihaleleri uygulaması ile TL zorunlu karşılık oranı indirimi asıl olarak kredi mekanizmasının işleyişini desteklemeyi amaçlamıştır. Bu nedenle;
  - Piyasada likidite açığı yüksek düzeylerde devam ettiği sürece, tutarı likidite açığı düzeyine bağlı olarak değişse de, üç ay vadeli repo ihaleleri devam edecektir.
  - Mevcut durumda herhangi bir değişiklik öngörülmemekle birlikte, likidite açığının belirgin şekilde azalması ve/veya kredi koşullarının iyileşmesi halinde TL zorunlu karşılık oranı artırılabilir.
- Ayrıca, ileride yaşanacak gelişmelere göre zorunlu karşılık oranları, makroekonomik riskleri azaltıcı bir politika aracı olarak daha aktif bir şekilde kullanılabilir.
- **Sonuç olarak;**
  - **Kriz sürecinde döviz ve Türk Lirası piyasalarına yönelik alınan tedbirlerin bir kısmı, temkinli, zamana yayılan ve finansal istikrarı gözetilen bir şekilde geri alınacaktır.**

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Para Politikası Çıkış Stratejisi Genel Çerçevesi

**14 Nisan 2010
İstanbul**

Durmuş YILMAZ